

Ahoj, kamarádi!

Když už jsme měli jubilejní desáté číslo našeho časopisu OMPUSE téměř připravené k tisku, zasáhla nás smutná zpráva o smrti papeže Jana Pavla II. Něco takového se nestává každý den, a proto jsme se rozhodli věnovat číslo tomuto tématu. Mimoto se dozvíte i různé věci z prostředí Vatikánu a papežova okolí, které se dají považovat za zajímavé.

-mak-

Životopis Jana Pavla II.

Jan Pavel II., vlastním jménem Karol Wojtyła, se narodil 18. května 1920 v polském městě Wadowice. Když mu bylo devět let, zemřela mu matka, a ve dvanácti šestadvacetiletý bratr Edmund. Karol Wojtyła vystudoval gymnázium, kde v roce 1938 odmaturoval. Jeho další kroky nesměřovaly na teologickou fakultu, jak by se dalo čekat, ale na Jagellonskou univerzitu do Krakova, kde studoval polskou filologii (věda o jazycích). Ve vysokoškolském prostředí se budoucí papež zabýval literární tvorbou, napsal řadu básní i dramata.

1. září 1939 napadla polské území vojska nacistického Německa a Wojtyła vstoupil do studentské vojenské legie. Polský národ však neměl šanci, 28. září Polsko kapitulovalo. To znamenalo konec vysokoškolského studia – všichni lidé mezi osmnácti až šedesáti lety podléhali pracovní

Mladý kněz
Karol Josef Wojtyła

povinnosti. Budoucí papež nastoupil do kamenolomu, kde vystřídal několik zaměstnání, až nakonec v roce 1941 zakotvil v čistírně sody.

Pak se již začíná pomalu, ale jistě rýsovat Wojtylova církevní kariéra – Karol Wojtyła se hlásí do řádu bosých karmelitánů, je pevně rozhodnut stát se knězem. Ale z chemičky odejít nesměl, navštěvoval tedy tajně bohoslovecký seminář – vše ilegálně. Karol Wojtyła byl činný i v polském protinacistickém odboji.

V roce 1946 byl Karol Wojtyła vysvěcen na kněze. Po vysvěcení odešel do Říma, kde studoval ještě další dva roky, pak učil etiku a morální teologii na krakovských a lublinských vysokých školách.

Církevní kariéra budoucího papeže se začíná psát roku 1958, kdy byl jmenován titulárním zástupcem biskupa v Ombi pro Krakov. V roce 1960 se pak stal vikářem, roku 1962 kapitulním vikářem krakovského arcibiskupství, v letech 1964 až 1978 byl metropolitou a arcibiskupem krakovským, od roku 1967 kardinálem.

16. října 1978 je Karol Wojtyła zvolen papežem – z Karola Wojtyly se stává papež Jan Pavel II., první papež slovanského původu (a první neitalský papež od roku 1522).

Jan Pavel II. těsně po atentátu v květnu 1981

13. května 1981 byl na papeže spáchán atentát. Turek Mehmet Ali Agca na Jana Pavla II. několikrát vystřelil z pistole. Jan Pavel II. byl těžce raněn, ale život mu zachránil jeden odvážný gardista

Mehmet Ali Agca

jmenem Alois Estermann. Jakmile zazněly první výstřely, skočil na plošinu papamobilu a papeže zakryl vlastním tělem. Pozadí atentátu není dodnes uspokojivě vysvětleno, mluví se o možné účasti KGB. Římský soud, který odsoudil atentátníka k doživotí, se vysvětlení jeho motivu nedočkal.

Alois Estermann

Jan Pavel II. vešel do dějin svými velkými změnami církevního práva změnami postoje církve k některým otázkám (např. vztah katolíků k příslušníkům jiné víry), ale vysvětlení jejich

podstaty a revolučnosti by bylo příliš zdlouhavé a složité. Papež také sehrál výraznou roli při pádu komunistického bloku.

Tělo Jana Pavla II. v chrámu sv. Petra ve Vatikánu

Jan Pavel II., nejvýraznější osobnost katolické církve 20. a počátku 21. století, trpěl poslední léta svého života stále se prohlubujícím onemocněním nervového systému (Parkinsonova choroba), zároveň se na jeho zdravotním stavu projevovaly následky atentátu z roku 1981. 2. dubna 2005 papež Jan Pavel II. zemřel ve

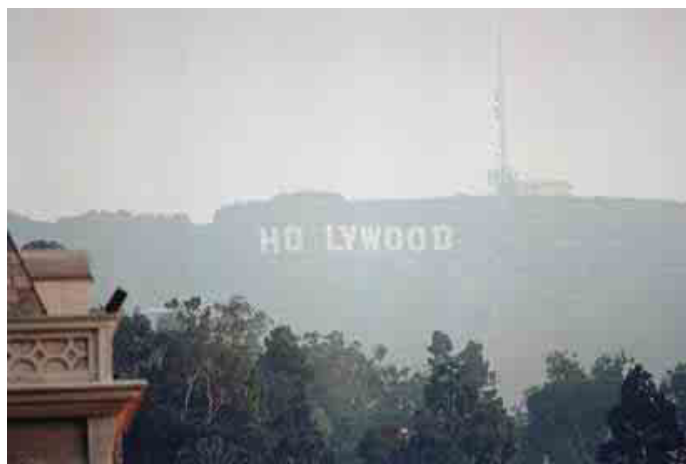
Vatikánu na celkové selhání životně důležitých orgánů.

Zajímavosti

Jan Pavel II. svatořečil více lidí než kterýkoli jiný papež v historii. Byl také nejzcestovalejším papežem dějin – jako první papež v dějinách navštívil více než 100 zemí světa. Poprvé od roku 1523 byl papežem, který nebyl původem Ital (před ním byl posledním „Neitalem“ Holanďan Hadrián VI., vlastním jménem Adrian Dedel). Zároveň byl prvním Polákem a vůbec prvním Slovanem na papežském stolci. Jeho pontifikát patří k nejdelším v historii – více než jeho necelých 27 let strávili v úřadu jen Pius IX., který byl papežem mezi roky 1846-1878, tedy 32 let, a vzdoropapež Benedikt XIII., který svůj vzpurný úřad zastával v letech 1394-1429.

Jan Pavel II. před slavným mostem Golden Gate Bridge v San Francisku

Když papež v roce 1987 navštívil Los Angeles, slavný nápis Hollywood („cesmínový háj“) na stráni poblíž města byl dočasně pozměněn na Holywood („svatý háj“)

Karol Wojtyła, nebo Jan Pavel II.?

Určitě jste si už položili otázku, proč se jednou říká Karol Wojtyła a jindy zase Jan Pavel II., když se přece jedná o jednu a tu samou osobu. Pokud si v tom chcete udělat jasno, čtěte dál.

Papež se skutečně narodil pod jménem Karol Wojtyła, celým jménem Karol Josef Wojtyła. Když byl pak zvolen papežem, měl možnost vybrat si jméno, které by nějak charakterizovalo jeho názory a směr, kterým se chtěl ubírat. Jméno samozřejmě samo o sobě nic neznamená, důležité je to, jak jednal papež, který měl toto jméno naposledy a jehož politiku chce nový papež následovat. Kardinál Wojtyła si zvolil jméno Jan Pavel II., protože chtěl pokračovat ve změnách, které zavedl nebo plánoval zavést předchozí papež Jan Pavel I., vlastním jménem Albino Luciani. Ten bohužel

své plány většinou nestihl zrealizovat, protože měsíc po svém zvolení zemřel na infarkt. Bylo to v dějinách poprvé, kdy měl nějaký papež dvě jména – všichni papežové předtím měli jen jedno jméno, např. Benedikt, Pius, Jan, Pavel, Alexandr, Martin, Zachariáš, Lev a podobně.

Římská čísla

Možná jste si už všimli, že čísla udávající pořadí papežů nebo třeba králů a císařů se sice čtou normálně (čili Karel Čtvrtý, Jan Pavel Druhý atd.), ale místo číslic se za jejich jménem píše různá písmena nebo kombinace písmen. Proč?

Asi víte, že kdysi dávno existovala v Evropě velká říše, které dnes říkáme římská. Římané používali trochu jiná čísla než my dneska – místo číslic 1,2,3,..., které neznali a za které vděčíme Arabům, se zápis množství udával ve velkých tiskacích písmenech. Kvůli tradici se používají u jmen významných osobností, jako jsou papeži, císařové, králové, knížata a podobně, právě tyto číslice, kterým se správně říká římské.

Chcete vědět, jak se římské číslice správně čtou?

I=1
V=5
X=10
L=50
C=100
D=500
M=1000

Ostatní čísla se pak tvoří skládáním:

☞ Jsou-li dvě stejné číslice vedle sebe, jejich hodnota se sčítá:

$$\begin{aligned} II &= I + I = 1 + 1 = 2 \\ III &= I + I + I = 1 + 1 + 1 = 3 \\ CCC &= C + C + C = 100 + 100 + 100 = 300 \\ MM &= M + M = 1000 + 1000 = 2000 \end{aligned}$$

☞ Je-li menší číslo za větším, jejich hodnota se rovněž sčítá:

$$\begin{aligned} VI &= V + I = 5 + 1 = 6 \\ XVI &= 10 + 5 + 1 = 16 \\ MC &= M + C = 1000 + 100 = 1100 \\ MDCLXV &= 1000 + 500 + 100 + 50 + 10 + 5 = 1665 \end{aligned}$$

☞ Je-li menší číslo před větším, pak to znamená rozdíl jejich hodnot:

$$\begin{aligned} IV &= V - I = 5 - 1 = 4 \\ CM &= 1000 - 100 = 900 \end{aligned}$$

☞ Kombinací všech tří pravidel lze tedy vytvořit jakékoli číslo:

$$\begin{aligned} MMV &= M + M + V = 1000 + 1000 + 5 = 2005 \\ DCCCLIX &= D + C + C + C + L + X - I = 500 + 100 + \\ &+ 100 + 100 + 50 + 10 - 1 = 859 \end{aligned}$$

Jednoduché, že?

Vatikán

Vatikán je nejmenší stát na světě – s rozlohou 0,44 km² a počtem obyvatel 1000 osob je dokonce menší než Prachatice. Obyvatelé jsou církevní hodnostáři, příslušníci Švýcarské gardy (viz článek v tomto čísle), zahradníci a uklízečky.

Státní zřízení je nezávislá teokratická absolutní monarchie, což sice zní dost nesrozumitelně, ale znamená to jen známou skutečnost, že hlavou státu je papež, který má právo rozhodovat o všem, co se děje. Úřední jazyky jsou latina a italština, nic takového jako vatikánština samozřejmě neexistuje. Zdejší peníze se správně jmenují vatikánská lira (1000 lir za 18 našich

Náměstí svatého Petra ve Vatikánu

Vatikánská tisícilira

korun), ale pochopitelně se všude platí eurem a vatikánské peníze, stejně jako poštovní známky a pohledy, jsou určeny spíše pro sběratele jako ozdoby jejich sbírek.

Díky své malosti a zvláštnostem drží Vatikán několik světových rekordů – „překvapivě“ zde dosahují katolíci nejvyššího podílu na celkovém počtu obyvatelstva (přesně 100%), najdeme tu nejmenší síť železnic na světě (jediná trať pouze pro nákladní dopravu v délce asi 800 metrů) a nikoho asi nepřekvapí, že zdejší porodnost je nulová.

Vatikánské známky

Papamobil

Papamobil z roku 1980
(Mercedes-Benz 230 G)

Možná jste už viděli v televizi nebo víte, že papež Jan Pavel II. se mezi shromážděnými věřícími projížděl ve zvláštním automobilu – tzv. „papamobilu“ („papa“ je italsky papež). Dodávání těchto aut je odjakživa výsadou firmy Mercedes-Benz. První papamobil dostal již papež Pius XI. v roce 1930 – dnes ho můžete vidět ve vatikánském muzeu, stejně jako všechny pozdější. (Teprve Jan Pavel II. však začal papamobil používat pro setkání s věřícími; dříve byli papeži

Nejnovější papamobil – Mercedes-Benz M 430

druhou, vyvýšenou, aby v ní mohl i stát, pro papeže a případný doprovod. I v případě poruchy na elektrické instalaci vozu je v zájmu bezpečnosti papeže nutné zajistit jeho odjezd, proto má spínací skříňka mercedesu i rezervní tlačítko, jímž se dá motor nastartovat zvláštním okruhem.

Tlustá tónovaná bezpečnostní skla v neprůstřelné úpravě mají na kabině řidiče tloušťku 2 cm, na papežské nástavbě jsou ještě o centimetr tlustší. Původně se skla nepoužívala, aby mohl být kontakt papeže s věřícími co nejbližší, ale po pokusu o atentát v roce 1981 byla nainstalována, aby se takovéto události už nemohly opakovat.

Samozřejmě je nesmysl si myslet, že když Jan Pavel II. jel na nějakou cestu do zahraničí, jel třeba po dálnici svým papamobilem. Na velké vzdálenosti běžně používal letadlo, pro cesty na kratší vzdálenost měl k dispozici opancéřovanou limuzínu, rovněž značky Mercedes-Benz.

nošení na nosítkách.) Vždy se jedná o přestavbu nejlepšího sériového typu. Jan Pavel II. v posledních letech používal Mercedes-Benz M 430.

Stejně jako všechny předchozí papamobily má i tento dvě oddělené kabiny. Jednu celkem běžnou pro řidiče a spolujezdce,

Mercedes-Benz M 430 před přestavbou na papamobil

Švýcarská garda

Švýcarská garda v 16. století...

Funkci policie, armády i ochranky plní ve Vatikánu takzvaná Švýcarská garda. Jedná se o nejmenší armádu na světě – má přesně pouhých 100 členů – 4 důstojníky, 23 poddůstojníků, 70 řadových vojáků, kterým se říká halapartníci, 2 bubeníky a jednoho kaplana (tj. kněze). Jak už název napovídá, jejím členem se může stát pouze Švýcar, navíc musí být vyšší než 173 centimetrů, musí být katolík, svobodný, nesmí mít knírek, nesmí být homosexuál a musí absolvovat alespoň učňák. Velitel gardy by měl ještě mít šlechtický titul.

... a dnes

Švýcarská garda byla založena 21. ledna 1506 papežem Juliem II. a její uniformy vymyslel slavný umělec Michelangelo Buonarrotti. Dneska už sice mohou vypadat trochu legračně, ale zdání klame – do výzbroje patří vedle halapartny i pepřový sprej, pistole a dokonce i samopaly.

Co každý neví

Možná jste v poslední době zaslechli nebo i v našem časopise našli slova, o kterých nevíte či si nejste jisti, co znamenají. Od toho je tu náš malý slovníček.

encyklicka – papežský spis, vždy věnovaný jednomu tématu

kardinál – vysoký církevní hodnostář

konkláve – sbor kardinálů mladších 80 let, který má právo volit papeže

pontifex – úřadující papež

pontifikát – období vlády papeže

vzdoropapež – papež zvolený jen některými kardinály v době, kdy jiný papež ještě žije